

Primorski dnevnik

Cena 40 lir TRST, nedelja 5. novembra 1961 Leto XVII. - Št. 263 (5037)

Enako merilo

Neblokovske dežele zahtevajo moratorij za vse atomske poskuse kot enega izmed ukrepov, da se onemogoči politika sile

Prava o jedrskih in termokleinskih poskusih v Generalni skupščini Združenih narodov sodi med velike probleme, ki jih je naš svet tako zelo poln. Forme so velike sile izjavljajo za sporazum o ustavi eksploziji — ena v okoliščinah, ki so splošno priznane razorožitve, preostalo pa v obliki posebnih moratorijev. Pri tem vse večinoma nasprotujejo hitri razorožitvi, ki bi jo nekateri v teku, pa se še niso niti razpisali. Jasnje je, da so v Generalni skupščini moratorij za mednarodno obratovanje kot enega izmed ukrepov, da se onemogoči politika sile.

Države neposredno po sprejetju resolucije o 50-megatonski bombi zahtevale prednost za resolucijo, ki predlaga moratorij za vse eksplozije — sovjetske, ameriške, britanske in francoske, ki niso bile zajete s prejšnjim tihim sporazumom — so naletele na združeno opozicijo lastnikov atomskih in vodikovih bomb. Argumenti so deloma različni, toda njihov smisel je isti. Velike sile, ki se med seboj obotujejo za kršitev moratorija, skupno nasprotujejo poskusom, da bi moratorij obnovili. Čeprav so bile velike sile zelo radodarne pri dajanju nasvetov drugim, zlasti neblokovskim državam, glede njihovih dolžnosti in obveznosti v tem novem vrstcu atomskega tekmovanja, imajo očitno za neprijetno dejstvo to, da te dežele ravna pri svojih predlogih v skladu s lastnimi pravili dolžnostmi in obveznostmi.

Nedvomno bi bilo za jedrske sile zelo prijetno, če bi bilo mogoče svet prepričati o tem, da so »dobro« in »slabo«, upravičeno in neupravičeno bombe in eksplozije. Zelo poučno je opazovati na primer to, kako nekateri ameriški časopisi, ki so še pred nekaj leti zanemarljivi, zasmehovali ali razlagali za sovražne vse izraze zaskrbljenosti priročno nevarnosti sevanja, zdaj dajejo plat zvoznar zaradi nevarnosti sovjetskih eksplozij. In obratno, kako na drugi strani molče o nevarnosti, ki jo prinaša serija velikih eksplozij. Ni morda potrebno, da bi pretirali vse te nevarnosti iz političnih propagandističnih pobud — tudi to namreč delajo — toda pozabiti ne smemo tega, da pravzaprav zelo malo vemo o obsegu tveganj, s katerimi so povezani jedrski in termokleinski poskusi. Vsekakor pa ni mogoče sprejeti dvojnih meril pri oceni zdravstvenih in še bolj političnih škodljivosti teh poskusov. Zato je logično, da izvenblokovske dežele tudi ob tej priložnosti ne dovolijo, da bi jih potegnili na področje polemik o tem, kdo je bolj kriv za tekmo v oboroževanju sploh in za obnovitev eksplozij, marveč se te dežele izjavljajo proti vsaki eksploziji in proti tekmi v oboroževanju sploh.

Zadnji dogodki v Generalni skupščini so vnovič potrdili, da so neblokovske dežele sposobne ločiti bistveno od nebitnega, sposobne, da se dvignejo nad taktično politično spletkarjenje, ki ima izredno veliki vpliv na svetovno politiko. Ko so neblokovske

Zgoraj: Na dan 1. novembra, sedme obletnice alžirske revolucije, ki je bil proglašen za alžirski narodni praznik, je hotelo alžirsko ljudstvo mirno manifestirati za neodvisnost, za osvobodilno fronto in za mir. Toda francoske kolonialne oblasti so izvršile pravi pokol nad mirnimi manifestanti. Spodaj levo: Pod ploščo spredaj leži Stalinovo truplo, ki so ga prenesli iz mavzoleja v Kremlju k obizidu Kremlja poleg drugih grobov. Desno: Demonstracije proti sovjetskim jedrskim poskusom v Londonu. Pred sovjetsko poslanstvo so demonstranti postavili več steklenic mleka z napisom: «Zastrupljene, nevarnost žarčenja»

Veliko presenečenje v političnih krogih v Parizu

Aretiran bivši predsednik alžirske skupščine ki je zbiral prispevke za osvobodilno fronto

O njem se je pogostoma govorilo kot o predstavniku »tretje sile«, ki naj bi predsedoval de Gaullovi »začasni izvršilni oblasti« - Krim Belkasem je poudaril, da že same manifestacije 1. novembra lahko veljajo kot samoodločba

PARIZ, 4. — V Parizu so preteklo noč aretirali bivšega predsednika alžirske skupščine Faresa. Proti njemu so uvedli sodni postopek. Aretirali so ga po dolgi policijski preiskavi. Trdi se, da je obtožen, da je ustanovil družbo, katere glavni namen je bil zbirati vse ustanovitvene prispevke, ki jih zbirajo v Franciji predstavniki alžirske osvobodilne fronte. Skupno z njim so aretirali še dve drugi osebi.

Družba, ki jo je ustanovil Fares in v kateri je bil predsednik, je »Nepremičninska družba Francija-Afrika«. Drugi dve osebi, ki so ju aretirali, sta član na upravnega sveta družbe po imenu Baudriart in Leuti. Prvega so aretirali, ko je v neki veliki banki polagal 19 milijonov frankov, plačilnih v Zenevi. Drugega pa so aretirali, ko je polagal v neki drugi banki 53 milijonov. V stanovanju Faresa so zaplenili okoli sto milijonov frankov.

Novica o aretaciji Faresa je izvala veliko presenečenje, ker je ta veljal za predstavnika alžirske »tretje sile«, na katero se je de Gaulle vedno skliceval. Zelo pogosto so ga omenjali v zvezi z »začasno izvršilno oblastjo«, ki bi jo hotel de Gaulle postaviti v Alžiriji. Junija 1959 se je celo govorilo, da bo vstopil v de Gaullovo vlado. V političnih krogih so menili, da bo ta aretacija imela prav tako velik odmev kakor ugrabitev Ben Bele leta 1956.

Kakor rečeno, je bil Fares predsednik alžirske skupščine, ki je bila že zdavnaj razpuščena. Poročil se je s Francozinjo. Je sin padlega v bitki pri Verdunu v prvi svetovni vojni. Večkrat je imel razgovore z de Gaullom. Novembra 1954, ko je izbruhnil upor v Alžiriji, je napravil veliko propagandno potovanje za Francijo v ZDA. Toda ko se je vrnil,

se je večkrat zaval za alžirsko ljudstvo. Tako se je leta 1955 pridružil skupini 61, ki niso hoteli več sodelovati v alžirski skupščini. Leta pozneje se je zavzemal za neposredne in takojšnje razgovore z alžirsko osvobodilno fronto in je poudarjal, da je ta fronta edina upravičena predstavnica Alžirije. Ko je de Gaulle prišel na oblast, je Fares spet prišel v ospredje na politični pozornici.

V Rabatu je podpredsednik alžirske vlade Krim Belkasem izjavil, da je alžirska vlada pripravljena sprejeti tudi samoodločbo. Kot sredstvo, da Alžirija doseže neodvisnost. Dodal je, da bo de Gaulle, ki živi v Alžiriji, dobili jamstva, in da je alžirska vlada pripravljena sporazumeti se o sodelovanju s Francijo.

Belkasem se je poudaril, da predlogi Ben Hede ne pomenijo ultimata, in je pripomnil, da manifestacije od 1. novembra lahko že same na sebi veljajo kot neke vrste samoodločba. Niti de Gaulle niti pariška vlada in tudi ne francosko ljudstvo ne smejo pozabiti, da bi samoodločba pripadala do neodvisnosti Alžirije. Zato je upravičeno vprašanje, čemu naj bi rajši sprejeli postopek, ki lahko samo podaljša vojno in poveča izgubo človeških življenj.

Belkasem je nato poudaril, da je nujno potrebno izpustiti pet zaprtih alžirskih ministrov, in je zaključil: »Ko bo Francija priznala alžirsko neodvisnost, se bo odprlo novo razdobje sodelovanja med francoskim ljudstvom in ne samo alžirskim ljudstvom, temveč z vsem Magrebom, arabskim svetom in afriškim svetom.«

Belkasem je nato poudaril, da je nujno potrebno izpustiti pet zaprtih alžirskih ministrov, in je zaključil: »Ko bo Francija priznala alžirsko neodvisnost, se bo odprlo novo razdobje sodelovanja med francoskim ljudstvom in ne samo alžirskim ljudstvom, temveč z vsem Magrebom, arabskim svetom in afriškim svetom.«

Belkasem je nato poudaril, da je nujno potrebno izpustiti pet zaprtih alžirskih ministrov, in je zaključil: »Ko bo Francija priznala alžirsko neodvisnost, se bo odprlo novo razdobje sodelovanja med francoskim ljudstvom in ne samo alžirskim ljudstvom, temveč z vsem Magrebom, arabskim svetom in afriškim svetom.«

Belkasem je nato poudaril, da je nujno potrebno izpustiti pet zaprtih alžirskih ministrov, in je zaključil: »Ko bo Francija priznala alžirsko neodvisnost, se bo odprlo novo razdobje sodelovanja med francoskim ljudstvom in ne samo alžirskim ljudstvom, temveč z vsem Magrebom, arabskim svetom in afriškim svetom.«

(Od našega dopisnika) BEOGRAD, 4. — Vsi tisti, ki bi morali odgovarjati za svoje zločine in milijone žrtve, si upajo aretirati borce proti fašizmu. Po vestih iz Münchena je zahodnonemška policija aretirala jugoslovanske državljane Lazara Vračevića, ravnatelja zagrebškega podjetja »Me-gan«, ki je bil na službenem potovanju v Zahodni Nemčiji. Zahodnonemsko zunanje ministrstvo doslej še ni odgovorilo na zahtevo švedskega veleposlanstva v Bonnu,

ki zastopa jugoslovanske interese v Zahodni Nemčiji, kaj je vzrok aretacije Vračevića. Preiskovalni sodnik v Konstancu je izjavil odvetniku, ki se zanima za aretacijo jugoslovanskega državljanca, da je Vračević obtožen sodelovanja v oboroženem napadu leta 1941 na pripadnike nemške oborožene sile, v katerem sta izgubila življenje dva nemška vojaka. Dodal je, da je Vračević pri zaslišanju poudaril, da je nastopal kot partizan, ki se je boril proti invazorju.

Vest o aretaciji Vračevića je povzročila veliko ogorčenje v Jugoslaviji posebno v Zagrebu. Člani delovnega kolektiva podjetja »Megan« so zborovali danes protestno shodno, na katerem so obsojili brutalno ravnanje zahodnonemške policije z njihovim ravnateljem in opozorili na dejstvo, da jugoslovanske oblasti tolerantno ravna s tisoči in tisoči nemških državljanov, ki so bodno prihajajo v Jugoslavijo.

Po 22. kongresu KP ZSSR

Začetek izvajanja načel 20. kongresa?

Toda blokovski ekskluzivizem je bil poudarjen še bolj kot leta 1956

(Poseben dopis) MOSKVA, 4. novembra. Dva-indvajseti kongres KP ZSSR je bil prepoln vznemirljivih dogodkov. Bilo jih je toliko, da se je večini izgubilo izpred oči celo njegovo bistvo. Videli smo Cuenajla s prekrizanimi rokami, medtem ko je v dvorani ploskala Hruščev. Potem smo ga videli, da je še bolj napel strune, ko je sredi kongresa zapustil Moskvo. V javnost je prišel ves črni arhiv stalinistične dobe. Odkrili so ozadje ponovnega vzpona Hruščeva po porazu, ki so mu ga zadali v prezidiju stalinisti. Končno smo videli na Rdečem trgu množico pred ogromnim črnim marmorjem, na katerem je bilo samo Leninovo ime, in videli smo mimohod množice pred skromnim Stalinovim grobom, kot da se je hotela prepričati, ali je vse tisto, kar je pisalo v časopisih, res. In videli smo še po-tega groba v eni izmed ulic na rdečem trgu: »Stalinu, velikemu marksist-leninistu — Cuenajla. Prav zares preveč stvari je bilo, da bi mogel človek verjeti, da so se zgodile samo v štirinajstih dneh.

Toda danes je važno vsaj poskušati, da se ugotovi — bolj preudarno in mirno — zakaj se je vse to zgodilo. Nikakor ni slučaj, da so se govorniki v vseh govorih sklicevali na tem kongresu na dvajseti kongres. Tudi uradna poročila so zajela vse razdobje od leta 1956 do danes in v določenem smislu preskočila vmesni, enaindvajseti kongres: kot da so v njih hoteli poudariti, da je bila vsa ta doba razdobje boja za utrditev načel iz leta 1956, načel, ki so jih pobijali in izvajanje ovirali. Res je namreč, da je bilo potrebno delati kompromise, dokler ni bilo vse ovire — ena za drugo, toda morda ne še vse — odstranjene.

Potrebno je omeniti, da na tem kongresu ni bilo novih načel. Miroljubna koeksistenca, preprečitev vojne, decentralizacija vodstva, obnova socialistične zakonitosti in utrditev leninističnega duha v partijskem življenju — vse to so načela, ki jih je postavil še dvajseti kongres, toda na letošnjem kongresu so bila obrazložena na bolj organizirani in izdelani način. Se več: moglo se je govoriti o začetku njihovega izvajanja in delno tudi o uresničevanju teh načel. Bolj ustrezno so bila ta načela razčlenjena v sklop politike KP ZSSR — v programu in v statusu.

Tudi bolj razkrita se ne morejo ločiti iz tega sklopa. Če celo, da so povezana z vsemi glavnimi postavkami politike Hruščeva. Kritike, ki so bile naperjene alžirskim voditeljem, so delno kritike, ki so namenjene kitajskim voditeljem. Po drugi strani pa so kitajski stališča zelo blizu stališč skupine Molotov-Kaganovič-Sepilov. In končno segajo korenine vseh teh stališč vse do Stalina. Med temi stališči, ki jih je kongres

strogro obsodil, in osnovnimi načeli sedanje politike KP ZSSR, pa je nova povezanost, ki je bila vzpostavljena med njimi. Na ta ali oni način je vsa skupina nasprotnikov — od Hruščeva do Maocunga in od Maocunga do Molotova — začela borbo proti Hruščevu prav okrog teh načel: koeksistenca, izogibanje vojne, decentralizacija, konec diktature proletariata.

Nikakor se ne gre predpostavljati, da bi mogla Albanija ali pa skupina Molotov-Kaganovič-Malenkov preprečiti razvoj nove smeri v sovjetski politiki. Resnična tarča je Kitajska. In za Kitajsko: močni ostanki in usledne stalinistične miselnosti pri kadrih državnega in partijskega aparata. Gre za ovire in pritisk, ki kaže, da je večkrat prisilil sovjetsko politiko na kompromise in ji včasih spremenil bistvo.

Upravičeno se domneva, da je sovjetska politika prišla do sklepa, da je v novih okoliščinah postala politika nemogoča brez odločnega preloma z naprotniki.

Marsikom se bo morda zdelo, da je KP ZSSR izšla s prevelikimi izgubami. Toda gre — če gledamo stvari na šahovnici — za odstranitev nekaterih figur, ki so nekoristne za bolj sproščene poteze, za svobodnejši razvoj zamisli igre in za možnost boljše uresničitve prednosti v njeni končni fazi.

Pri sklicevanju na načela dvajsetega kongresa pa je treba ugotoviti vsekakor določeno protislovje. Izven uradnih govorov je Hruščev dvakrat poskrbel, da se je v kongresni dvorani slišal odmev jedrskih supereksplozij. Kitajci so mu ploskali. Toda tako zbližanje dveh stališč je bilo samo navidezno, ceprav v nobenem primeru nikakor ni tolažilo. Kitajci gledajo sovjetsko vojaško moč s strahom, stališča: kot sredstvo za bolj neposreden potaz kapitalističnega bloka. Pri Sovjetih pa gre za taktični pogoj, za sredstvo, s katerim je treba prepričati Zahod, da pomeni začetek vojne samomor. Z drugimi besedami, da so potrebna pogajanja.

Ne glede na nevarnost take politike, čeprav jo navduhujejo miroljubni nameni, ostaja še vedno ponovno utrjevanje blokovskega ekskluzivizma, ki je bil na kongresu zelo poudarjen. Skratka, težnja je naslednja: Sovjetska zveza in socialistični tabor sta jamstvo svetovnega mira. Mir je odvisen od njihove moči in njihove politike. Zaradi tega je potrebno, da jo torej brez pridržkov podpirajo vsi tisti, ki želijo mir. To pa je še bolj ekskluzivna in zaprt formula od tistih, ki so prevladovali na dvajsetem kongresu. Vendar pa je to neka odvisnost od okolice: da so bili interesi miru postavljeni nad interese tabora — s precej visoko ceno preloma s Kitajsko.

FRANE BARBIERI

odlikoval kot protifašist in borec proti tujim nadladi. Po vojni je delal v oddelku za propagando Antifašistične lige v Bernu. Leta 1947 je postal ravnatelj oddelka za tisk bar. Tu neka odvisnost od okolice: da so bili interesi miru postavljeni nad interese tabora — s precej visoko ceno preloma s Kitajsko.

(Nadaljevanje na 2. strani)

(Nadaljevanje na 2. strani)

Irena Prosen

F. ČAP JE POSKRBEL ZA IZREDNO PODALJŠANJE SEZONE

Srečala se bova zvečer v Portorožu in za večerjo: POSTRVI IZ MORJA

Dekleta in fantje imajo zdaj izredno priložnost, da se brezplačno udeležijo festivala lahke glasbe in »pridejo« k filmu

V Portorožu so letos izredno podaljšali sezono. Čeprav je že november, lahko še srečamo ob obali turiste v poletnih oblekah, ki se kopajo, sončijo, sprehajajo in posedajo za mizami pred restavracijo Jadran. In še nekaj. Portorož ima zdaj svojo »specialiteto«, nekaj posebnega, nekaj takega, ki bo privabilo zlasti ribiče, domače in inozemske. Ko se bo po svetu razširila ta vest in bodo gostinci znali izkoristiti konjunkturo, bo Portorož prekosil glede števila gostov vse turistične kraje. Pomislite! Tudi če niste spretni in izkušeni ribiči, zadostuje vam trnek z vabo, lahko ulovite v nekaj minutah, in to kar ob pomolu, brančine, orade itd. Ribe kar čakajo na ribiče. In ne samo to. To ne bi bila novost. Lahko se vam zgodi, da ulovite krasno postrv. Da, postrv iz morja. O tem vas bo prav gotovo prepračil prijazni, ljubivni in zgovorni, kakor pač mora biti, vratar hote-

la Palace. Če ne verjame, se boste premislili in prepračili, ko boste gledali film, ki ga sedaj snemajo v Portorožu. Ze nekaj tednov snemajo film »Srečala se bova zvečer«, ki ga režira F. Čap, scenarij pa je napisal Milan Nikolić. V tej glasbeni komediji imajo glavne vloge Metka Ocvirk, Irena Prosen, Janez Čuk in Boris Bužančič; glasbo pa je napisal Bojan Adamič. Film snemata v koprodukciji Viba film in Bosna film, tehnične služnosti pa nudi filmservis iz Ljubljane. Zgodba se dogaja poleti v Portorožu in Savudriji. Joco pride s svojo punco, ki kakor on studira na glasbeni akademiji, z avstopotom do Portoroža. Namenjena sta v Savudrijo, toda Joco zagleda na križišču lepak, ki vabi na festival lahke glasbe. Tja ga mika, ker upa, da se bo uveljavil, medtem ko njegova punca se za to ne zmeni in hoče v Savudrijo.

Tako se ločita. Punca gre v Savudrijo, kjer igra orkester študentov za zabavo gostom Joco pa gre v Portorož in zaide v hotel Palace. Tu se zanj začnejo razne dogodivščine, prijetne in neprijetne. Izdaja se za znanega dirigenta, skoraj mu verjamejo, končno pa ga le razkrinkajo. Na velikem festivalu, s katerim se zgodba tudi konča, se spet snidejo Joco in njegovi prijatelji. Za film potrebuje režiser precejšnje število stativov, saj ne more prikazati življenja v poletni sezoni brez domačih in tujih turistov. To ni lahka zadeva zdaj, ko so turisti že zdavnaj odšli domov. Laže bi bilo poleti, ko bi marsikatera deklica, naj si bo domačinka ali inozemka, rada stajala in »prišla k filmu«, tudi če ji ne bi za to nič plačali. Se več stativov, zlasti prikupnih deklet in postavnih fantov bodo potrebovali za zaključno prireditev, ko bo nastopala tudi Gabi Novak. Poslanec režiserja in producenta iščejo zdaj po vseh obalnih mestecih zlasti mlade ljudi, ki naj bi prišli na to zanimivo prireditev. Pričakujejo, da bo tudi iz Trsta prišlo lepo število deklet in fantov, ki se bodo lahko brezplačno udeležili zanimive prirediteve in se nato še lahko gledali na filmskem platnu.

Irena Prosen je dokončala akademijo za igralstvo umetnost. Bila je članica Drame v Ljubljani, nato je dobila manjšo vlogo v filmu »Vesela«. Sledila je glavna vloga v filmu »Srečala se bova zvečer«. Pred kratkim je nastopala v Zagrebu v koprodukciji filmov »Samson« ter »Herkulova jeza«. Mlada in talentirana igralka se vedno bolj uveljavlja v filmu. Pred kratkim smo pisali o njej, ker je odbila dogovor z nekim italijanskim filmskim podjetjem, ki je zahtevalo, da bi spremenila svoj priimek. Janeza Čuka poznamo že iz filma »Vesna«, v katerem je nastopila kot Sandi. Nato je imel večje ali manjše vloge v številnih filmih, kakor na primer v filmih »Ne čakaj na maj«

Vratar zaupa gostu skrivnost morskih postrvi

OPENSKI TRAMVAJ 60-letnik

60. let že vozi openski tramvaj. Prvotni tramvaj se ne kaj delj: od 10. septembra 1902. leta.

Dandanes se takle tramvaj ne zdi nič posebnega, le malokdo najde na njem kaj zanimivega. Toda takrat, pred 60. leti, in tudi v poznejših letih, je bil to »atrakcija«, kot se temu pravi. Zanimivost, posebno privlačna novost, ki je marsikoga pripravila do tega, da se je z njim peljal. Zlasti je bila to mlakavna vaba za turiste, domače in tuje. In v ta namen je v začetku tudi bilo vse pri tem openskem tramvaju urejeno. Vozni red in tudi cene. Saj so še živi, ki pomnijo tiste cene. Marsikaj je bilo takrat precej drugače. Zlasti domačin iz kraja, mimo katerih je speljal tramvaj, so imeli trdo življenje. Redki so bili, ki so imeli delo v mestu. A tisti, ki so le bili med temi srečnejši, so po navadi opravili vsakdanjo pot od doma do mesta, kar peš. Prav tako so hodili v mesto vsi tisti, ki so imeli tam kdaj kak opravke. Drugače na okoliščini se niso radi mešali med meščane. Takrat ni mesto s svojimi navadami in razvadami segalo daleč v predmestje. Prav gotovo ne tako daleč kot sedaj. Zato so okoliščini živel bolj zase in so si poiskali razvedrila in zabave med svojimi, med sebi enakimi. Morda so okoliške žene pogostje in bolj redno

hodie v mesto. Nekateri so nosile tja mleko, druge pa so hodie v mesto s perilom, ki so ga teden za tednom prale mestnim družinam. Tudi one so v mesto vedno le hodie. Po Skalčanti, po Skorkolji, po Kolonji, po Lajnarjih, in še po drugih stranskih in morda kaj krajsih poteh, je bilo moč že navsezgodaj videti ženske, ki so nesle na glavi, jerbese, polne vrčev mleka ali pa velikanske »cule« perila. Kako to, da se niso poslužili tramvaja, brž ko je začel voziti? Morda bi se tudi kdaj kdo odločil za to, toda večina voznice ni zmogla. Delničarji »Malo-železniške družbe«, si s tem niso delali prevelikih skrbi. Njim ni bilo mnogo do tega, da bi prilagodili ceno vožnje zmogljivosti delavcev, mlekaric in peric. Tramvaj je bil pač namenjen največ za to, da postane turistična zveza Trsta z Opčinami. Le od tega so si obetali dobiček. Na Opčinah so tudi že imeli lepo urejen prostor za kotankanje, ki so ga pozimi spremenili v drsalisce. Tramvaj, ki je bil namenjen za speljati tako, da nudi potnik v resnici obilo užitka. Zlasti tam, kjer se začnejo proga vzpenjati po škori-

ljanskem hribu se nudi potniku z vsakim metrom lepši in obsejnejši razgled. Više ko prihaja, večji del mesta in pristanišča lahko vidi. A nazadnje, na najvišjem mestu, na Obelsku, ima pod seboj vse mesto in domala vse Tržaški zaliv. Res, zelo mikavno in očarljivo! Po pobočju tega hriba tudi ni bilo takrat toliko vil in lepih hiš, z razkošnimi vrtni, kot dandanes. Šele mnogo let pozneje so vse pašine tam okrog pozidale. Prva leta je tramvaj porivala po tej 750 metrov dolgi strmini posebna električna lokomotiva, ki je imela svojo oporo v srednji zobati tračnici, po kateri se je vrtele njeno zobato kolo. Polnih 25 let je vozil openski tramvaj tak. Leta 1927. so lokomotivo z zobatimi kolesom zamenjali z vlečnico. Tramvajski voz sedaj še vedno ne vozi po strmini sam, marveč sli na električni loko. Motivi, ki jo vleče druga enaka lokomotiva, ki vozi navzdol. Čeprav so poskusne vožnje dobro uspeli in je bila prva vožnja 9. septembra s povabljenimi zastopniki oblasti in častniki srečno mimo, ni manjkalo

raznih prerokov, ki so napovedovali nesrečo. In v resnici je marsikdo z nezaupanjem gledal tisto strmino, po kateri tramvaj komaj leze, in ko se potniki v njem morajo kar krepko oprijeti, da se ne preuknejo. Vendar pa je bilo videti, da ti črnogledi preroki nič ne vedo, saj se že ves mesec ni prav nič pripetilo. Toda 10. oktobra 1902. se je zgodilo... Ko je prvi tramvaj pripeljal v Opčino na postajališče v Skorkolji, do tja, kjer se začnejo strmina in je potrebna pomoč posebnega stroja, se na vrhu ni ustavil, marveč jo je kar na »svojo pest« mahnil navzdol. In takrat se je začela divja vožnja. Vedno hitreje in hitreje je šlo, in voznik se je zaman trudil, da bi zavrl. Ni se mu posrečilo. Nazadnje se je odločil in skočil iz drvečega tramvaja še sam, kot so napravili pred njim že drugi trije možje, ki so bili takrat edini potniki. Tramvaj je drvel potem kar sam dalje, a na prvem ovinku ga je vrglo s tira. Podril je potem še dva železna droga, predrl zid in bliznjico hišo ter obstal — sobi. Na srečo ni bilo človeških žrtev, čeprav se je voznik precej potolkel. Pač pa je bilo precej škoda. Ta dogodek je navdihnil pesnika, da je zložil o njem hudomušno popevko »E

anche el tram de Opčina se nato disgrazial...« ki je še dandanes priljubljena med Tržačani.

Od takrat je openski tramvaj vozil v redu in brez posebnih nesreč. 28. oktobra 1902. je prometno ministrstvo na Dunaju izdalo »Maloželezniški družbi« v Trstu koncesijo za to tramvajsko progo, in sicer za dobo 60 let. Po preteku te dobe pa je bilo določeno, da preide vse premoženje te družbe v last tržaške občine. In to se je zgodilo prav sedaj. Nekaj let zatem so podaljšali tramvajsko progo do openske železniške postaje, a so pozneje ta podaljšek opustili.

Lastniki te tramvajске proge so že po nekaj letih spoznali, da bi se tramvaj še bolj obnesel, če bi i vozni red i voznino prilagodili zmogljivosti prebivalcev krajev, mimo katerih vozi, kar so tudi storili. In tako je postal ta tramvaj v resnici prometno sredstvo, ki je služil i potrebam prebivalcev i turističnim namenom. Zadanja leta, ko so se Opčine tako močno razvile in so postale kar pravo mesto in ki je zraslo vse polno novih hiš tudi drugod, vzdolž vse tramvajске proge, je openski tramvaj vedno poln. Delavci, dijaki, mlekarice in perice, uradniki in turisti se vozijo z njim, a posebno ob prazničnih dnevih je še bolj očitno, kako priljubljeno in potrebno prometno sredstvo je postal. Še vsakdo rad odrine tistih nekaj lir za dva ga tramvaj v piclih 24 minutah pripelje na 5.200 metrov oddaljene Opčine.

ZVISIN Janez Čuk

Na portoroškem pomolu se pripravljajo na snemanje

Avtomobilska smrt

Strokovnjaki so natančno dognali, kako poteka »avtomobilska smrt«. Na vprašanje, kaj se zgodi z avtomobilom in soferjem, če prvi vozilo s hitrostjo 90 km na uro in trešč v drevo, so odgovorili: • V prvi desetinki sekunde se prednji del avtomobila skrivi, drobič jekla pa se zarije v drevo 3 cm globoko. • V drugi desetinki sekunde se pokrov motorja močno nagiba in skoraj v istem hipu dvigne ter udari ob srednjo šipo vozila. Vrteča se zadnja kolesa se dvignejo; od tal, nos vozila se povsem razbije; ogradije pa pride v stik z debelom. Hkrati okvir avtomobila že začne zavirati silno gibanje dve in pol toni težke gmote. Soferjevo telo pa se še vedno giblje s prvotno hitrostjo vozila. Ta sila je dvonajstkrat večja od zemeljske težnosti; voznik tehta torej 1600 kg! V kolenskih sklepih se mu izpahne noge. • V tretji desetinki sekunde po trčenju se voznik dvigne s sedea, njegovo telo se zravna, zlomljena kolena pa pritisnejo ob srednjo ploščo. Glava se priklakne do sončnega zaslona, prsi so nad krmilom.

• V četrti desetinki, ko je prednji del avtomobila že povsem uničen, ima zadnji del še vedno hitrost 55 km na uro. Soferjevo telo brzi tedaj s hitrostjo 90 km na uro. Poltonski motorji blokirajo ob drevo, zadnji del vozila pa je že tako visoko, da se dotakne neklih vej dreves. • Ko preide pol sekunde, soferjev krevrat stisnjeni prsti ukrotili krevrat v vodoravno lego. Sila težnosti potiska voznika na krmilno gred, jekleni drobič pa se mu zarije v pljuča, da vzroča krvavitev. • Desetinko kasneje je sila tolikšna, da vozniku iztrga noge iz tesno zaprtih čevljev. Sasija se na prednje steno. Voznik udari z glavo ob prednje steno. Zadnji del vozila udari v tla in vrže se kolesa se zarije v zemljo. • V sedmih desetinkah sekunde se krevrat zruši in splošči, zakovice in pas popustijo, vrata pa izbiče sune. Sofer zleti naprej in nabode voznika na vrhu na gred. Tedaj iz soferjevih ust brizga kri, sune, ki ustavi srce in voznik v trenutku mrtev. • Od trčenja avtomobila v drevo je preteklo torej le sedem desetink sekunde — vozilo in voznik — pa sta mrtva oba.

HOROSKOP

Veljaven od 5. do 11. novembra

OVEN (od 21. 3. do 20. 4.)
Prijetna nedelja, nato nekaj dolgočasnih dni, pa spet sprememba. Ne boste zaskebljeni zaradi poklicnega dela; razčistite pa poslovne zadeve z neko osebo. Pismo.

BIK (od 21. 4. do 20. 5.)
Pesimizem, dvomi in nezaupanje vam bodo grenili srce. Bodite bolj pogumni. V poklicnem delu lep napredek. Pridobili si boste zaupanje vplivnih oseb. Pismo.

DVOJKA (od 21. 5. do 22. 6.)
Lepe priložnosti za prijetno razvedrilo, ljubzenske dogodivščine in zabavo. Uresničili boste neki svoj načrt. Uspešno poslovno delo.

RAK (od 23. 6. do 22. 7.)
Preveč razmišljanje in nezaupanje. Vaša nezaupljivost je neupravičena. Nekaj sprememb v sentimentalnem življenju. Bodite bolj popustljivi, da se ne bo zaostrel spor z drago osebo.

LEV (od 23. 7. do 22. 8.)
Ce boste se tako zaprti sami v sebo, ki ne zaupate, boste zgubili lepe priložnosti, bodo več vrnila. Poklicno delo terja večjo pozornost. Obisk drage osebe.

DEVICA (od 23. 8. do 22. 9.)
Ne ravajte več tako sebično z osebo, ki vam je dokazala svojo simpatijo in vas bo te dni spet obiskala. Lepa priložnost za izlet. V poklicnem delu vse v redu. Darilo in pismo.

TEHTNICA (od 23. 9. do 23. 10.)
Prijetne novice, pisma in obisk, ki bodo zelo razveselili vaše srce. Lepa priložnost za izlet z drago osebo. Lep korak naprej, da boste uresnili neki svoj načrt.

SKORPIJON (od 24. 10. do 22. 11.)
Po nevihti bo spet zasijalo sonce v vašem srcu in se boste potolali z drago osebo, toda še vedno vam lahko škoduje vaša trma. Uspeh v poklicnem delu.

STRELEC (od 23. 11. do 20. 12.)
Sporočila. V ljubzenskih zadevah bodite zelo previdni in ne sklepajte prijateljstva s sumljivimi osebami. Kratek zastoj v poklicnem delu. Zelo vam bo pomagala intuicija.

KOZOROG (od 21. 12. do 20. 1.)
Mikala vas bo neka simpatija, toda nalezljivi boste na nasprotovanju nevoščilij vseh oseb. Vesele novice. Tudi v poklicnem delu boste nalezljivi na malenkostne ovire.

VODNAR (od 21. 1. do 19. 2.)
Pazite na svoje živce, ker preti nevarnost, da se boste sprli z osebo, ki vas ima rada. Prišlo bo do nekaterih sprememb v poklicnem delu, ki pa vam bodo precej koristile.

RIBI (od 20. 2. do 20. 3.)
Koristni sestanki in razgovori s prijatelji. Uresničila se bo neka vaša želja. Možnost spora z osebami, s katerimi imate opravka pri svojem poklicnem delu. Novice.

RIŠE: IZTOK ŠUSTERŠIČ

VEŠOLJSKI JUNAKI

11. EPIZODA LINUSOVO UJETNIŠTVO

PIŠE: JOŽE JESIH

HVALA TI ZA VSE, KAR SI STORIL ZAME! ISKRENA TI HVALA... MEDUS!!

... IN TAKO SO NE VRLGI S PRESTOLA. NA MORISLU SEM SE ŽE POPOLNOMA SPRAJAZNIL Z USODO, POTEM JE PRIŠLA REŠITEV. ZEMELJAN SEM BOM MASKEVAL...

NE LINUS!! OBA SE BOVA MASKEVALA! TUDI ZAI IMAM DOVOLJ NJIHOVEGA NAGLEDVANJA V VESOLJU! DAN TI NA RAZPOLAGO TRI ZASTRAPUJEVALNE RAKETE. TO JE DOVOLJ, DA S STRUPOM PITOLNOM ZASTRAPIŠ ZRAK NA VSEJ ZEMLJI...

NI ZAKAJ, LINUS!! Tvoja rešitev bo koristila tudi meni in tvojemu bratu OBU!

HALO PETER!! DOLOČIL SEM POZICIJO SATELITA NAHAJA SE NA POLJU ALFA 8!! USMERI RAKETO NA POLOZAJ XY-12 IN ZMANJŠAJ HITROST! STOP!!

MEDTEM, KO STA LINUS IN MEDUS IZDELOVALA STRAŠNO ČRT ZA UNICENJE ŽIVJENJA NA ZEMLJI, SO NAHJ JUNAKI ISKALI SATELIT KOZMOS NA POZICIJI ALFA 5...

NA PLANETU KOLEDARUSU; TRI ZASTRAPUJEVALNE RAKETE STARTAJO NA SVOJ UNICENJALNI POHOD. ZETAJA JE V VELIKI NEVARNOSTI PRED UNICENJEM.

66. NADALJUE

